

deMens.nu
Memorandum
Vlaamse en federale
verkiezingen juni 2024

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	4
In een notendop	5
Lessen trekken	6
Geen stilstand in ethische dossiers	8
Meer van dat ... Vrijzinnig humanistische dienstverlening	11
Atheïsten aller landen ...	15
Eerst meten en weten	16
Een blik op en in de toekomst.	18
Tenpager - Dienstverlening in cijfers	In bijlage
The Humanist Pledge	In bijlage

Voorwoord

“Hoe vrij, denk jij?”

Dag beste lezer,

Dit Memorandum is een uitgave van deMens.nu. Wij zijn het overkoepelende orgaan van de Vlaamse vrijzinnig humanistische verenigingen in zowel Vlaanderen als Brussel.

Vanuit onze waarden strijden wij voor een maatschappij waarin vrijheid, gelijkheid en solidariteit centraal staan en waarin het vrije denken, het vrije onderzoek en het vrije ik prominent aanwezig zijn.

Wij maken ons zorgen over de huidige samenleving waarin mensen bedrogen worden door nepnieuws en daardoor vervallen in een gepolariseerd wij-zij denken dat de grondvesten van onze democratie aantast.

Het maatschappelijk debat wordt daarbij aangezwengeld door ‘potentiële’ bedreigingen van de eigen welvaart, veiligheid of de fysieke integriteit. Dit tegen een achtergrond waarin de ene crisis de andere opvolgt. Van coronacrisis en asiel- en migratiecrisis tot gas- en elektriciteitscrisis.

Dat creëert een sfeer van wantrouwen in een snel veranderende maatschappij waarin jaloezie, haat en nijd welig lijken te tieren en het religieus geïnspireerd extremisme steeds meer binnensluipt in alle geledingen van ons sociaal weefsel.

Onze maatschappij staat dus voor grote uitdagingen en dat is niet minder voor de politieke wereld.

Jullie als politici doen uiteraard je best om de wensen van kiezers te (her)kennen, maar botsen ook op de onverschilligheid van de kiezers tegenover de politiek. Ook daar willen we als deMens.nu (vaak in samenspraak met onze collega's van de andere erkende levensbeschouwingen) mee aan de weg timmeren om dat vertrouwen te herstellen.

Zowel extern als intern. Het is nu meer dan ooit belangrijk om te tonen waarvoor we als vrijzinnig humanisten staan. Om sterker en visibeler naar buiten te komen. Om onze waarden en dienstverlening nog meer in de kijker te zetten. Ondertussen hebben jullie ook een missie. Het is de verantwoordelijkheid van de diverse regeringen en parlementen in ons land om het vrije denken te allen tijde te garanderen.

Op de volgende pagina's hebben we daartoe enkele suggesties op papier gezet.

Alvast bedankt en veel leesgenot & inspiratie toegewenst

Freddy Mortier

Uittredend voorzitter UVV/deMens.nu

Raymonda Verdyck

Aantredend voorzitter UVV/deMens.nu

Inleiding

Met het oog op de federale en Vlaamse verkiezingen van juni 2024 vraagt deMens.nu als koepel van de Vlaamse vrijzinnige organisaties om bij de regeringsonderhandelingen bijzondere aandacht te hebben voor de volgende thema's:

Onderwijs met de nadruk op:

- Het garanderen en versterken van de vrije keuze door het decretaal verankeren van de gemeentelijke/stedelijke/provinciale scholenoeverdracht naar het GO! overeenkomstig het huidige Vlaams regeerakkoord;
- Het behoud van de levensbeschouwelijke vakken

De ethische dossiers met de nadruk op:

- Geen ethisch moratorium in het regeerakkoord
- Euthanasie bij dementie en wilsonbekwaamheid;
- Verfijning en aanpassing van de abortuswetgeving;
- Een juridische regeling van het draagmoederschap;

De vrijzinnig humanistische dienstverlening:

- Het behoud van levensbeschouwelijke begeleiding in de zorginstellingen;
- Meer middelen en meer moreel consultants in zowel ouderenzorg als (kleinschaligere) penitentiaire instellingen en andere categoriale dienstverlening;

De (her)aanpassing van de asielwetgeving met atheïsme als reden tot asiel.

De financiering van de levensbeschouwingen:

- De noodzaak aan een allesomvattende en objectief wetenschappelijk onderbouwde studie vooraleer er binnen de (deel-)bevoegdheden wijzigingen worden aangebracht aan het financieringskader van de levensbeschouwingen;
- De nood aan een duidelijk wettelijk kader alvorens over te gaan tot nieuwe erkenningen;

De toekomstige uitdagingen en het behoud van verworven rechten:

- Geen uitholling van de verworvenheden inzake gelijkheid van vrouwen, minderheden, LGBTQIA+-gemeenschap;
- Het vrij wetenschappelijk onderzoek als hét fundament voor toekomstige beleidsbeslissingen ;
- Blijvende aandacht en daadkrachtige beslissingen in milieu- en klimaatproblemen;
- Een ethisch kader voor nieuwe technologieën;

Voor de Europese verkiezingen werd binnen Humanists International door deMens.nu meegewerkt aan een "Humanist Pledge", een humanistische eed die zal worden voorgelegd aan de nieuw gekozen Europarlementsleden.

Daarin ligt de nadruk op het verdedigen van onze rechtsstaat tegen antidemocratische bewegingen, het verdedigen van het recht op zelfbeschikking en het secularisme als basis van een democratische Europese Unie waarin de besluitvorming gestoeld is op kritisch denken en feitelijk redeneren.

Ook aandacht voor de klimaatverandering staat hoog op de agenda, net als het versterken van de legitimiteit van de EU door een inclusief maatschappelijk middenveld te waarborgen, vrije media te ondersteunen en desinformatie tegen te gaan.

In een notendop

1. Onderwijs: De keuzevrijheid versterken en diversiteit bewaken

De rol van levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs is tweevoudig: ze bieden een venster op de wereld en dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen. deMens.nu benadrukt het belang van deze vakken en roept op tot hun behoud en de versterking van hun positie binnen het onderwijssysteem. Daarnaast is het essentieel dat de overdracht van scholen binnen het officiële netwerk decretaal verankerd wordt, zodat de keuzevrijheid van ouders en leerlingen gegarandeerd blijft en de onderwijsinfrastructuur de nodige ondersteuning krijgt.

2. Ethische Kwesties: Vooruitgang in plaats van stilstand

Onze maatschappij, en dus ook de levensbeschouwingen en ethische overwegingen, zijn permanent onderhevig aan nieuwe evoluties en inzichten. Het beleid kan zich hier niet aan onttrekken. Een ethisch moratorium in het regeerakkoord ontkent die evoluties. deMens.nu benadrukt het belang van openheid en progressieve benaderingen. Het zelfbeschikkingsrecht staat centraal in de discussie over euthanasie, abortus en draagmoederschap. Aanpassingen in de wetgeving moeten die individuele keuzevrijheid respecteren.

3. Vrijzinnig humanistische dienstverlening: uitbreiding en diversificatie

De vraag naar morele dienstverlening is groeiende, en deMens.nu pleit voor een significante uitbreiding van de middelen en het aantal moreel consultants in diverse maatschappelijke sectoren zoals ouderenzorg en penitentiaire instellingen. Dit vereist een solide juridisch kader dat de professionaliteit en toegankelijkheid van deze diensten garandeert en de diversiteit van levensbeschouwelijke zorg waarborgt.

4. Asielbeleid en atheïsme: bescherming en erkenning

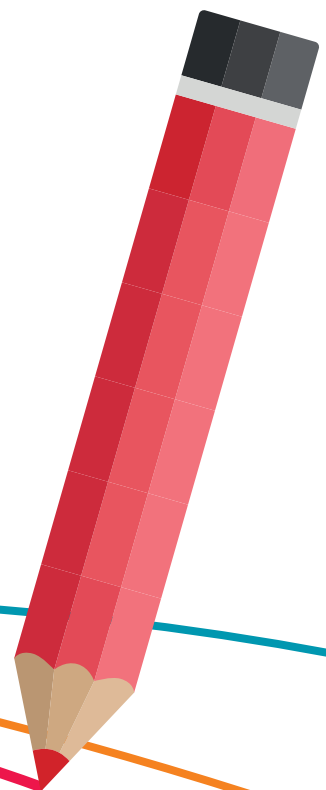
De bescherming van atheïstische vluchtelingen vraagt om duidelijke richtlijnen en een expliciete erkenning van atheïsme als legitieme asielfgrond. Dit houdt in dat de wetgeving moet worden herzien om te zorgen voor een rechtvaardige behandeling van niet-religieuze asielzoekers, vrij van stereotypen en met volledige kennis van de situatie in het land van herkomst.

5. Financiering van levensbeschouwingen: een fundament van gelijkheid en onderzoek

deMens.nu pleit voor een diepgaande, objectieve en wetenschappelijk onderbouwde analyse als basis voor elke mogelijke wijziging in het financieringsmodel van levensbeschouwingen. Dit vereist een transparant en eerlijk proces dat alle levensbeschouwingen gelijk behandelt en hun bijdrage aan de samenleving erkent. Een helder wettelijk kader voor nieuwe erkenningen is cruciaal om te waarborgen dat elke levensbeschouwing gelijke kansen krijgt en de diversiteit van de samenleving gerespecteerd wordt.

6. Een blik op en in de toekomst

Niet tornen aan verworven gelijke rechten, dat is een absolute vrijzinnig humanistische vereiste om de toekomst met open vizier tegemoet te gaan. Maar het is slechts één van de vele uitdagingen die ons te wachten staan. Ook de razendsnelle opkomst van nieuwe technologieën zoals AI maken mensen bang en moeten van een ethisch kader worden voorzien. En wat met de uitdagingen inzake het klimaat? Wat vaststaat is dat bij het zoeken naar gepaste oplossingen en het nemen van beleidsbeslissingen, het vrij wetenschappelijk onderzoek als hét fundament moet dienen.

Lessen trekken ...

Het katholiek onderwijs is nog steeds de dominante kracht in het Vlaamse scholenlandschap. Anno 2023 beheren zij 60% van het basisonderwijs en 70% van alle secundaire scholen. Daarom is er nood aan een sterk openbaar net dat een alternatief biedt aan ouders die zich niet vinden in de beperking tot één levensbeschouwelijke achtergrond binnen het onderwijs.

Spijtig genoeg stond het officieel onderwijs de jongste jaren opnieuw onder druk. deMens.nu blijft dan ook ijveren voor die vrije schoolkeuze van ouders en de naleving van het Schoolpact. Via ons netwerk konden we een aantal gevallen opsporen en lokale initiatieven ondersteunen waardoor het overhevelen van gemeentelijke en stedelijke scholen naar het katholieke net werd vermeden. Maar er is nood aan een decretaal initiatief.

Uitvoeren wat geschreven staat

Verschillende steden en gemeenten zien het onderhouden van een eigen school als een te zware last op de begroting. In het beste geval zoeken zij naar kandidaat-overnemers in het eigen publieke net, maar nog al te vaak komt men uit bij het katholiek onderwijs. Dat brengt de keuzevrijheid voor de ouders en leerlingen in gevaar.

In het huidige Vlaams regeerakkoord “Vlaanderen Schittert 2019-2024” (p33) wordt het probleem aangehaald en gesteld dat “bij een overdracht van een school uit het officiële onderwijs in eerste instantie een overdracht binnen het officieel onderwijs moet worden onderzocht.”

In uitvoering hiervan gaf de minister opdracht aan de administratie om een decretale/juridische verankering van dit principe voor te bereiden. Verder bleef het stil. We sporen de beleidsmakers dan ook aan om in het nieuwe Vlaams Regeerakkoord dit principe opnieuw op te nemen en effectief juridisch te verankeren.

Levensbeschouwelijke vakken als cruciale schakel

De levensbeschouwelijke vakken zijn belangrijk in onze samenleving. De grondwet garandeert een **gelijke behandeling** en **keuzevrijheid** voor iedere leerling. Rekening houdende met het scholenlandschap dat door het katholiek onderwijs wordt gedomineerd, dienen deze vakken als een noodzakelijke garantie voor niet-katholieke leerlingen om les te krijgen in hun levensbeschouwing.

De leerkracht verbindt de overheid, leerling en levensbeschouwing. In een gepolariseerde samenleving waar nepnieuws en polariserende boodschappen zich razendsnel verspreiden, zijn ze van uitzonderlijke waarde voor het behoud van een kritische blik .

Inmiddels strijden radicale religieuze organisaties en fundamentalistische groeperingen om de aandacht van onze jongeren op sociale media. De leerkracht die de levensbeschouwing van de leerlingen deelt, is hiervoor een belangrijk tegengewicht. Hij/zij/hen is een expert en een **vertrouwenspersoon** voor de jongeren, een fact-checker voor een aangebrande preek die ze gehoord hebben in de kerk of moskee, bij hun ouders of op TikTok. De leerkracht kan vanuit een bevoorrechte positie detecteren en ingrijpen voor er radicalisering optreedt.

Levensbeschouwelijke vakken zijn bovendien een krachtig instrument van verbinding. Vooral vanuit de niet-confessionele vakken kan de leerkracht een brugfunctie met de thuiscultuur vervullen zonder de bredere context uit het oog te verliezen. In tegenstelling tot nep- en partijdig nieuws gaan de lessen ncz uit van een wetenschappelijke benadering met primaire bronnen van auteurs die niet anoniem zijn. www.nczedenleer.be/nl/voor-leerkrachten

Inmiddels beweegt het onderwijs- en politieke landschap al enige tijd weg van de strikte opdeling tussen levensbeschouwelijke klassen met de ontwikkeling van interlevensbeschouwelijke competenties en dialoog. De link met de eigen levensbeschouwing mag evenwel niet volledig worden geneutraliseerd. Zo riskeert het vervangen van de huidige levensbeschouwelijke vakken door een neutraal vak, te leiden tot het optrekken van nieuwe muren waarachter leerlingen zich buiten de school(uren) groeperen rond hun (extreme) religieuze identiteit.

Ook het erkennen van nieuwe levensbeschouwingen heeft een rechtstreekse impact op ons onderwijs. De mogelijke erkenning van het Boeddhisme als niet-confessionele levensbeschouwing is daar het meest recente voorbeeld van. Bij de indiening van het wetsontwerp werd aan de Raad van State gevraagd wat de potentiële impact hiervan zou zijn in het onderwijs. De Raad antwoordde dat zij niet bevoegd is om zich daarover uit te spreken omdat het geen deel uitmaakte van het voorliggend (federaal) wetsontwerp. Desondanks werden binnen de Vlaamse regering uitspraken genoteerd als zou de Vlaamse Gemeenschap autonoom kunnen beslissen om niet-confessionele zedenleer en het Boeddhisme aan elkaar te koppelen.

Geen uitholling van artikel 24

In de aanloop naar de Parlementsverkiezingen van mei 2019 werd er geen democratische meerderheid gevonden om in de lopende legislatuur artikel 24 van de grondwet voor herziening vatbaar te verklaren. Ook nu zijn er diverse politieke families die het wetsartikel over de levensbeschouwelijke vakken willen wijzigen.

In het katholiek onderwijs is het vak rooms-katholieke godsdienst verplicht, terwijl het binnen het gemeenschapsonderwijs een verplicht keuzevak is tussen de andere levensbeschouwelijke vakken. Gezien de meerderheidspositie van het katholiek onderwijs in Vlaanderen heeft dat tot gevolg dat een overgroot deel van de scholieren het vak rooms-katholieke godsdienst krijgen voorgeschoteld.

Maar artikel 24 gaat slechts over de officiële onderwijsnetten. Aanpassingen aan artikel 24 zou de deur kunnen openzetten naar slechts één allesoverheersend levensbeschouwelijk onderwijs. deMens.nu pleit al lang voor één eengemaakt onderwijsnet, maar dan wel in tegenovergestelde richting dan sommigen zich nu lijken te bewegen.

deMens.nu vraagt:

- De decretale/juridische verankering dat officiële scholen worden overgedragen naar het officiële net. Bij dit proces worden ook de ouders en leerkrachten betrokken.
- Het behoud van de levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs mét ook voldoende aandacht voor interlevensbeschouwelijke competenties, dialoog en vorming.
- Dat de Vlaamse regering bij investeringen in schoolgebouwen prioriteit geeft aan die scholen/gemeenten waar anders de vrije schoolkeuze in het gedrang komt wegens plaatsgebrek en/of onvoldoende infrastructuur in het officieel onderwijs.
- Om artikel 24 van de Grondwet **niet** ondoordacht uit te hollen zodat er slechts één allesoverheersend levensbeschouwelijk onderwijs zou blijven bestaan in een nochtans plurale samenleving.
- Dat er door de vraag om vanuit een niet-confessionele beoordeling/erkenning van het boeddhisme (en in de toekomst mogelijk ook andere) op geen enkel ogenblik wordt geraakt aan de vrijzinnig humanistische verworvenheden inzake financiering én aanwezigheid binnen het onderwijs.

Geen stilstand in ethische dossiers

Voor het vrijzinnig humanisme is zelfbeschikkingsrecht fundamenteel. In samenspraak met diverse partners (bvb Leif, Luna, VUB, ...) die allen gespecialiseerd zijn in een ethisch thema probeert deMens.nu binnen diverse ethische dossiers mee aan de kar te trekken.

In de aflopende regeerperiode werd op federaal niveau van bij de aanvang beslist om geen wijzigingen door te voeren aan enige wetgeving betreffende ethische thema's. Een volgende regering die ethische dossiers per definitie onbespreekbaar maakt, is niet voor herhaling vatbaar. Laat staan dat er een regeerakkoord op tafel zou komen waarin verworven rechten worden teruggeschoefd.

Ethische kwesties - of het nu gaat om abortus, draagmoederschap of euthanasie - moeten door beleidsmakers in alle openheid kunnen besproken worden. Een regeerakkoord mag nooit beperkingen opleggen. In tegendeel, inspeland op wijzigende maatschappelijke noden en evoluties dringen zich aanpassingen op.

Daarbij wordt met prioriteit aandacht gevraagd voor drie wetsaanpassingen inzake zowel abortus, euthanasie als draagmoederschap.

Euthanasie bij dementie en wilsonbekwaamheid

Volgens de huidige euthanasiewet komen patiënten enkel in aanmerking als ze volledig bewust en wilsbekwaam zijn. Dit kan leiden tot schrijnende situaties. Tegen 2035 komen er de helft meer mensen met dementie bij. De aanpassing van de wet moet op de politieke agenda. Een aangepaste euthanasiewet voor mensen met dementie en andere vormen van onomkeerbare, verworven wilsonbekwaamheid is een noodzaak. Hetzelfde geldt trouwens voor burgers die hun leven als voltooid beschouwen. Hiervoor wordt al sinds de stemming van de oorspronkelijke wet geijverd.

Mensen die lijden aan dementie, moeten dus ook euthanasie kunnen krijgen daarbij in acht genomen dat dementie een verzamelnaam is van diverse aandoeningen (Alzheimer, hersenmetastasen, ...).

Als tegenargumentatie horen we dat er méér middelen moeten vrijkomen voor de opvang van mensen die lijden aan dementie. Het één sluit het ander niet uit. Een maatschappij móét uiteraard investeren in betere zorg voor haar kwetsbaarste inwoners, waaronder mensen met dementie en andere vormen van wilsonbekwaamheid. Personen met dementie worden vaak langer thuis gehouden door compleet uitgeputte mantelzorgers omdat ze zolang mogelijk zelf voor hen willen zorgen. Dit doen ze ondanks onvoldoende verpleegkundige, palliatieve ondersteuning en beschikbaarheid van vrijwilligers. Een bijkomende reden is dat er echt niet genoeg aangepaste residentiële opvang bestaat. Bovendien zijn efficiënte therapieën voor Alzheimer en andere dementieprocessen niet te verwachten in de nabije toekomst.

Uit diverse bevolkingsonderzoeken en tevens uit de resultaten van de Stemtest van VTM Nieuws en Het Laatste Nieuws (2018) blijkt nota bene dat er zich een verpletterende meerderheid (83%!) voor een wetsaanpassing aandient.

Na de experts ... tijd voor aanpassing van de abortuswetgeving

De vrouw heeft absoluut zelfbeschikkingsrecht over haar lichaam en bepaalt zelf of ze kinderen wenst.

De wet van 15 oktober 2018 betreffende de vrijwillige zwangerschapsafbreking - tot opheffing van de artikelen 350 en 351 van het Strafwetboek, tot wijziging van de artikelen 352 en 383 van hetzelfde Wetboek en tot wijziging van diverse wetsbepalingen - haalde abortus deels uit het strafwetboek. Daarbij werd het begrip noodsituatie geschrapt, de arts verplicht om door te verwijzen en er een strafbaarstelling bepaald voor wie de toegang tot abortus probeert te verhinderen.

De huidige wet behoeft verder verfijning: dezelfde straffen bij het niet naleven van de wettelijke voorwaarden blijven immers behouden. Bovendien werd niets aangepast aan die voorwaarden: de termijn van twaalf weken na de bevruchting blijft zo goed als bewaard. Enkel wanneer de eerste raadpleging gebeurt minder dan zes dagen voor het einde ervan wordt deze verlengd pro rata het aantal niet verstreken dagen van de bedenktijd van zes dagen.

Ook die bedenktijd van zes dagen blijft momenteel dus behouden, tenzij er medische redenen zijn. Vrouwen hebben immers dit proces al doorlopen op het ogenblik dat ze een abortus vragen. Als ze in een abortuscentrum toekomen, zijn gemiddeld 7 op de 10 vrouwen zeker over hun beslissing. (uit het rapport De beslissing tot abortus in Vlaanderen: het maatschappelijke, relationele en individuele verhaal - Joke Van Damme)

In het regeerakkoord 2020-2024 werd overeengekomen om de komende regeerperiode niet te stemmen over de in de Kamer hangende wetsvoorstellen inzake abortus. De partijen die deel uitmaken van de regering zouden eerst een onafhankelijk multidisciplinair wetenschappelijk comité inrichten die een studie en evaluatie moet maken van de praktijk en wetgeving.

Deze expertengroep werd uiteindelijk eind juni 2022 in het leven geroepen met als opdracht de wet van 2018 te analyseren op volgende thema's: late abortussen, zwangerschapsonderbreking om medische redenen, ethiek en recht, evaluatie van de praktijk in de abortuscentra. Hun eindrapport onderschrijft de voorliggende aanspraken van deMens.nu zodat dus er is niets wat een aanpassing van de wetgeving in de weg staat.

Duidelijkheid rond draagmoederschap

Op dit moment bestaat er in België geen wetgeving die draagmoederschap regelt. Ook al hebben de centra een goede en grondige procedure opgesteld voor draagmoederschap, het ontbreken van een wettelijke regeling zorgt voor enorm veel rechtsonzekerheid bij alle betrokken partijen. Het is een praktijk die zich wel degelijk voordoet en de centra hebben bewezen dat dit op een goede en correcte manier kan verlopen. De Belgische overheid kan dit dus niet meer negeren.

Daarom pleiten we voor een duidelijke, eerlijke en menswaardige wetgeving die niet alleen de rechten en plichten van de wensouders en draagmoeders voldoende waarborgt en beschermt, maar evengoed en nog belangrijker altijd uitgaat van de rechten en het belang van het kind.

Eén van de grootste knelpunten is de onzekerheid die er heerst eens het kind geboren is. Vanaf dat moment is de draagmoeder automatisch de juridische moeder. Het duurt vaak ongeveer een jaar voordat de wensouders via adoptie de juridische ouders worden. Er dient een regeling uitgewerkt te worden, d.m.v. een draagmoederschapsovereenkomst, waarbij het overdragen van de ouderschapsrechten en- plichten vlotter en zekerder verloopt.

deMens.nu vraagt:

- Dat er bij een volgend federaal regeerakkoord geen moratorium meer wordt ingevoerd inzake ethische thema's
- Om de euthanasiewet aan te passen en open te stellen voor mensen met dementie en bij wilsonbekwaamheid en voltooid leven.
- De volledige decriminalisering van zowel euthanasie als abortus
- Een algemene hervorming van de abortuswetgeving naar een modern kader dat de rechten van de vrouw en het toekomstig kind optimaal balanceert met de afschaffing van de bedenktijd van zes dagen en het optrekken van de huidige termijn van 12 weken naar 20 weken.
- Toegang tot vrijwillige zwangerschapsafbreking en dringende medische hulp voor vrouwen zonder toegang tot zorg in België en dit zonder complexe administratieve procedures.
- Een juridische regeling van zowel het hoogtechnologisch en laagtechnologisch draagmoederschap met een duidelijke wetgeving in het voordeel van het kind.

Meer van dat ... vrijzinnig humanistische dienstverlening

De afgelopen vijf jaar is het aantal langdurige burn-outs en depressies met 46 procent gestegen (cijfers RIZIV 2021). Duizenden Vlamingen met mentale problemen staan op wachtlijsten.

De afgelopen jaren werden er positieve beleidsbeslissingen genomen met de focus op mentaal welzijn. Er werden stappen gezet om de drempel naar psychologische begeleiding te verlagen, om het betaalbaarder te maken en om het dichterbij een aantal doelgroepen te brengen waar groot mentaal lijden aanwezig is zoals jongeren en ouderen.

Hierbij werd echter nooit rekening gehouden met de link tussen mentaal en spiritueel welzijn, hoewel het verband duidelijk is aangetoond met (inter)nationaal wetenschappelijk onderzoek.

De niet-confessionele morele dienstverlening is er nu net om mensen hun welbevinden te (her)ontdekken en hen op weg te helpen hun geluk hier en nu te vinden. Zij is gericht op het autonoom functioneren van de persoon in zijn totaliteit en op de werking van de niet-confessionele vrijzinnig humanistische gemeenschap.

Aandacht voor het vrijwaren maar bovenal voor het uitbreiden van het aanbod aan morele dienstverlening in diverse maatschappelijke sectoren is dus aan de orde.

In de ouderenzorg

De Covid-pandemie bracht pijnlijk aan het licht dat senioren die verblijven in woonzorgcentra vaak aan hun lot worden overgelaten wat betreft morele bijstand. Ze komen (vaak versterkt door ziektebeelden als dementie) in een isolement terecht en verdwijnen in een sociale vergeetput. De nood aan bezoek, praten, morele bijstand neemt daarbij alleen maar toe met het vaak ver- en ontbreken van familiale en/of vriendschapsbanden.

Daarenboven is er binnen de sector een sterke commercialisering merkbaar die deze tendensen (vaak ingegeven door financiële motieven) nog eens versterkt.

Vanuit deMens.nu pleiten we voor alternatieve vormen (cfr. compassionate cities) van ouderenopvang (zorg) waarbij er niet enkel extra aandacht is voor het lichamelijk welzijn van onze senioren, maar ook bijzondere aandacht wordt geschonken aan het mentale welzijn. deMens.nu vindt dat hier vanuit de vrijzinnig humanistische levensbeschouwing een grote taak inzake dienstverlening te wachten staat en roept de overheid hierbij op om daarvoor meer middelen vrij te maken.

In de penitentiaire instellingen

De Stichting voor Morele Bijstand aan Gevangenen (SMBG) is een tweetalige stichting van openbaar nut die is opgericht in 1964. De SMBG werd gesticht door de Centrale Vrijzinnige Raad (CVR). Het doel van de stichting is het onderzoeken en toepassen van alle middelen die, los van morele of religieuze overtuigingen, steun kunnen bieden aan mensen die gedetineerd, geïnterneerd, verdacht of beschuldigd zijn, en aan hun families. Dit gebeurt in een sfeer van volledige verdraagzaamheid voor elkaars overtuigingen.

Onze moreel consultants (9 FTE's voor heel België) die van hun vrijheid mogen genieten, ontmoeten zij die hun vrijheid moeten missen. Zij gaan samen met veel vrijwilligers in op de vraag van gevangenen om er te zijn, met een aandachtig luisterend oor, zonder enig oordeel. Ze luisteren met betrokkenheid en in alle vertrouwelijkheid. Ze bieden morele en psychologische steun om de pijn te verlichten. Waar mogelijk trachten we te helpen bij een geslaagde re-integratie in de samenleving. Op de tweede plaats organiseren de moreel consultants zo vaak als mogelijk gemeenschappelijke activiteiten: groepsgesprekken, schrijfateliers en andere creatieve bezigheden.

Ongeacht het feit dat deMens.nu al langer een pleidooi houdt voor meer kleinschalige instellingen, is er een duidelijk groeiende nood aan steeds meer morele bijstand in de penitentiaire instellingen waar (net als in het onderwijs) vooral de vrijzinnig humanistische consultants een socialiserende en anti-extremistische rol opnemen. Ze worden niet voor niets rustbezorgers genoemd binnen de muren.

In zorginstellingen

De Stuurgroep Morele Bijstand is de erkende zendende instantie die niet-confessionele morele bijstand biedt aan patiënten in ziekenhuizen en aan bewoners van woonzorgcentra. Zo hebben we naast 18 professioneel moreel consultants in de ziekenhuizen en woonzorgcentra meer dan 80 vrijwillig moreel consultants die een luisterend oor bieden aan patiënten, bewoners, familie, vrienden en het personeel.

Sommige zorginstelling dragen levensbeschouwelijke diversiteit hoog in het vaandel, een uitgangspunt dat we uiteraard ten volste onderschrijven. De gelaagdheid van onze identiteit doet zich immers ook voor bij de beleving van ziekte. Idealerweise worden bij een opname dan ook steeds de individuele wensen, keuzes en waarden gerespecteerd. In vele zorginstellingen is dit blijkbaar geen evidentie meer mede door het aanbieden van 'een neutrale levensbeschouwelijke zorgverlening'. In de praktijk wordt het levensbeschouwelijke aspect en de zendende instantie hiermee buitenspel gezet.

Uiteraard blijven wij voorstander van een goede verstandhouding met alle erkende levensbeschouwingen, getuige daarvan ons engagement in de Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog (VILD) en onze inspanningen daar met de andere erkende levensbeschouwingen met betrekking tot het beroepskwalificatiedossier voor de spiritueel zorgverleners in de gezondheids- en welzijnszorg.

We hebben in een aparte werkgroep binnen de VILD een ambitienota opgesteld die zich expliciet richt tot zowel het Vlaamse als het federale bestuursniveau. De beleidsvoering en financiering van de gezondheids- en welzijnszorg beperkt zich namelijk niet tot één van beide bestuursniveaus.

Belangrijkste actiepoint daarbij is de vraag om een wettelijk kader voor het beroep van spiritueel zorgverlener dat een toegankelijke, transparante en professionele spirituele zorgverlening als onderdeel van de totaalzorg voor alle zorgvragers waarborgt.

In militaire context

In 2024 is de morele dienstverlening binnen defensie welgeteld 25 jaar actief op het terrein. De acht moreel consultants en één reserveofficier staan dus al een kwarteeuw ten dienste van alle militairen en burgers werkzaam bij Defensie, hun families en de gewezen personeelsleden.

De levensbeschouwelijke dienst binnen Defensie heeft een voortrekkersrol in domeinen zoals: militaire ethiek, waarden en normen, radicalisering, morele dilemma's, interlevensbeschouwelijke dialoog en spiritueel-existentiële zorg. Dit zowel binnen de Belgische krijgsmacht als binnen verschillende internationale samenwerkingsverbanden.

De voorbereiding van de hervorming van het statuut van de moreel consultants bij defensie en militaire aalmoezeniers werd afgerond, voorgesteld aan de levensbeschouwelijke autoriteiten en moet in 2024 nu ook worden uitgevoerd.

Gezien de grote bijdrage van de moreel consultants in het welzijn van iedereen die actief is binnen militaire context, zou hun werking als een voorbeeld moeten dienen voor de inzet van moreel consultants binnen andere veiligheidsberoepen zoals bijvoorbeeld politie.

Zodat ook binnen die beroepscategorieën, die veelvuldig worden geconfronteerd met de harde kant van onze maatschappij, de morele bijstand kan worden verzekerd en er vanuit een vrijdenkend waardenkader en mensbeeld strijd kan worden gevoerd tegen de verharding van mens en maatschappij.

In de jongerenwerking

In 2022 schoot Dwaalzin, de jongerenwerking van deMens.nu uit de startblokken. Dwaalzin is de vrijzinnig humanistische jongeren community van Vlaanderen en Brussel die bouwt aan een safe space waarbij de zoektocht naar zingeving centraal staat met aandacht voor het vrije denken, zingeving en menswaardigheid.

Uit een eerste bevraging van de Welzijnsmonitor (2022) onder 21.000 studenten blijkt dat een kwart van de studenten kampt met demotivatie en 46 procent positief test voor een of meerdere psychische problemen. Dat is veel. Ook zegt 13 tot 17 procent van de studenten suïcidale gedachten te hebben gehad het afgelopen jaar. Negen procent zegt ooit een poging ondernomen te hebben. Meer dan één op de vier studenten heeft zichzelf verwond. Ook eetstoornissen komen meer voor dan vroeger: 19 procent van de bevroegde studenten zegt ermee geworsteld te hebben het afgelopen jaar.

Vanuit de Vlaamse overheid werd met MoodSpace, een onlineplatform waar jongeren vanaf 15 correcte informatie over mentale gezondheid vinden, zelftests kunnen doen of een overzicht kunnen krijgen van het aanbod aan hulp, een eerste stap gezet.

Maar dat er vandaag de dag nood is aan een letterlijke of geestelijke safe space voor onze jongeren waar ook aandacht kan gegeven worden aan vrijzinnige zingeving en het stimuleren van intermenselijke relaties, mag duidelijk zijn.

In de toekomst

De vrijzinnig humanistische dienstverlening kan vele vormen aannemen, van individuele bijstand tot collectieve actie, en vertaalt zich in activiteiten op het terrein, ontmoetingen, mediaproducties... en is gericht op het bevorderen van de autonomie en het 'empoweren' van mensen. Zingeving en gemeenschapsvorming staan centraal.

De morele dienstverlening is dus bovenal een dynamisch gegeven dat evolueert met de tijd in functie van nieuwe uitdagingen en thema's die zich opwerpen vanuit maatschappelijke noden en ontwikkelingen.

Dit impliceert dat de huidige beperking waarbij we morele dienstverlening aanbieden in gevangenissen, zorginstellingen en defensie als niet vaststaand moet worden beschouwd. Temeer omdat er vanuit deMens.nu op regelmatige basis nieuwe projecten worden uitgewerkt en op het terrein uitgerold. En dit ook in de categoriale dienstverlening.

deMens.nu vraagt:

- Het respect voor de diversiteit van levensbeschouwingen in de zorg.
- Meer middelen voor meer moreel consulenten in zowel ouderenzorg als (kleinschaligere) penitentiaire instellingen.
- Een wettelijk kader voor het beroep van spiritueel zorgverlener
- De uitvoering van de vernieuwing van het statuut van de moreel consulenten en militaire aalmoezeniers.
- Het uitbreiden van de morele bijstand naar andere veiligheidsberoepen en mogelijk nieuwe categoriale actieterreinen
- Bijzondere aandacht voor het levensbeschouwelijk aspect en het vrije denken en kunnen doen in de projecten rond jongerenwelzijn

Atheïsten aller landen ...

Hoewel de bescherming van atheïstische vluchtelingen op papier gedekt wordt door artikel 10 van de EU-kwalificatierichtlijn, zijn er onduidelijkheden bij het toepassen van deze Europese richtlijn in de Belgische wetgeving. De wet van 15 december 1980 betreffende “de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen” had aandacht voor de bescherming van vluchtelingen met atheïstische levensovertuigingen, zij vielen dus expliciet onder de doelgroep.

Bij de herziening van deze wet, door de wet van 24 februari 2017, werd de bescherming van “vluchtelingen met atheïstische overtuigingen” evenwel niet langer als dusdanig vermeld binnen de wettekst. De redenering luidde dat het atheïsme onder “de vrijheid van religie” zou vallen. Een onlogische en onredelijke redenering aangezien het atheïsme zich moeilijk kan identificeren onder de vrijheid van religie. Wij stellen dan ook sterk in vraag waarom dit gegeven plots na 37 jaar diende te verdwijnen binnen de wettekst.

De bescherming en rechtvaardige behandeling van vluchtelingen met atheïstische overtuigingen dient in uiterste mate gegarandeerd te worden.

deMens.nu vraagt:

- Dewet van 24 februari 2017 met betrekking tot de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen opnieuw te herzien. De groep “vluchtelingen met atheïstische overtuigingen” zoals in de wet van 15 december 1980 werd omschreven, dient opnieuw te worden opgenomen als aparte categorie in de bestaande wetgeving. Het atheïsme in zijn ruimste vorm dient in het algemeen erkend te worden als een duidelijke grond voor asiel.
- Dat de beoordelaars binnen de asielprocedure hun beslissing inzake het al dan niet toekennen van asiel nemen zonder zich te baseren op stereotypes. Ze dienen voldoende kennis te hebben over het land van herkomst van de vluchteling. Er is ook een meer grondige screening van de tolk(en) nodig.
- Een duidelijk beleid inzake de bescherming van atheïstische en andere seculiere asielzoekers binnen de opvangcentra waarbij de religieuze vluchtelingen gescheiden kunnen worden van anderen om de volledige veiligheid en het welzijn te kunnen garanderen binnen de centra.

Eerst meten en weten.

Door haar 'unieke' historische ontwikkeling is het levensbeschouwelijk landschap in België een kluwen waar een kat haar jongen niet in terugvindt. Eén van de factoren die de zaak compliceert is de onvolledige overheveling naar de gemeenschappen van het beheer van de materiële middelen van de levensbeschouwingen (de zogenaamde temporaliën). Voor de erkende erediensten is dit een Vlaamse materie, terwijl dit voor ons als vrijzinnige gemeenschap een federale bevoegdheid is.

Voortgestuwd door maatschappelijke wijzigingen en door media-aandacht voor enkele levensbeschouwingen, worden politieke ideeën gelanceerd om het hele financieringssysteem te herzien.

Zo werd vanuit Vlaanderen een beperkt onderzoek besteld naar een mogelijks nieuw systeem van financiering. Daarbij werden zonder schroom diverse voorafnames naar voren geschoven zoals een mogelijke overheveling van de financiering naar het regionale of het lokale niveau én een potentieel heel grove aftopping van de financiering.

Het "Decreet van 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten" en de gelijkaardige Brusselse ordonnantie bieden dan wel ruimte aan de verschillende levensbeschouwingen om zichzelf op hun eigen manier te organiseren, een mogelijke wijziging en **brutale overheveling van alle levensbeschouwingen** naar dit decreet/ordonnantie zou zeer zeker geen goede zaak zijn.

En hoewel het misschien wenselijk is om enige uniformiteit na te streven in de diverse financieringswijzen, is en blijft de vrijheid om een eigen interne structuur uit te tekenen grondwettelijk gewaarborgd door de vrijheid van vereniging en geloof. Zonder de juiste context houdt een mogelijke overheveling naar een ander beleidsniveau(s) voor de vrijzinnige humanistische gemeenschap grote (financiële) gevaren in.

Er moet dus voldoende ruimte en tijd gecreëerd worden voor een nieuwe onafhankelijke wetenschappelijke studie zodat er wars van alle dogma's en in alle vrijheid naar alle aspecten van de financiering van de levensbeschouwingen kan worden gekeken.

Voor deMens.nu is het hoe dan ook in ongeacht welk scenario van uitermate belang dat onze financiering op zijn minst op peil blijft (liefst versterkt) en we onze interne structuur minstens kunnen behouden (en ook hier liefst versterken) zodat onze morele dienstverlening niet in het gedrang komt.

Ook al worden er vanuit de vrijzinnige gemeenschap op dit ogenblik sterke inspanningen geleverd om bijkomende financiële armslag te verwerven zodat aan de steeds stijgende vraag naar morele dienstverlening (cfr. bijlage 1) vanuit eigen middelen kan worden tegemoet gekomen, een extra ondersteuning vanuit de bevoegde overheden is een noodzaak.

Daarenboven kent deMens.nu op dit ogenblik een federale structuur met de Centraal Vrijzinnige Raad (CVR) als erkend representatief orgaan. In die zin moet deMens.nu ook zeer zeker rekening houden met de situatie van de Franstalige collega's van de Centre d'Action Laïque (CAL).

Alternatieve financiering enkel op basis van wetenschappelijk onderzoek

De verdeling van de federale middelen voor de levensbeschouwingen gebeurt vandaag op een arbitraire basis. Het is daarbij een oud zeer dat de katholieke kerk een disproportioneel groot deel van de taart naar zich toetrekt, hoewel het aantal gelovigen al decennialang afneemt. Het katholieke aandeel wordt namelijk nog steeds bepaald door alle inwoners in de parochies op te tellen, ongeacht hun levensbeschouwing.

Er is hoe dan ook nood aan een aangepast wettelijk en objectief kader inzake financiering. Geen gemorrel in de marge. Aan de basis daarvan hoort een allesomvattend grondig wetenschappelijk onderzoek te liggen dat alle facetten van de levensbeschouwingen in kaart brengt.

Deze studie dient alle aspecten van (en die impact hebben op het functioneren van) de levensbeschouwingen (aanhang, financiering, personeel, historisch kader, monumenten/vastgoed, vzw's, impact op onderwijs, respect voor de openbare orde en mensenrechten, etc.) onder de loep te nemen.

Er wordt aan alle bevoegde ministers gevraagd om verder te kijken dan de eigen deel-bevoegdheden en pas wijzigingen te overwegen nadat alle puzzelstukken (en hun interferentie) in kaart zijn gebracht. Kwestie van pas na de studie de zaken gecoördineerd en met kennis van wetenschappelijke feiten aan te pakken.

Belangrijk is dat bij een herverdeling ook rekening wordt gehouden met de historisch gegroeide ongelijke verhoudingen tussen de levensbeschouwingen en eventuele linken met buitenlandse financiering. Zo bezitten niet alle levensbeschouwingen een aanzienlijk patrimonium of een groot internationaal netwerk. Bij een eventuele hertekening van het financieringsmodel moet er dus aandacht zijn voor het totaalplaatje.

Een vast wettelijk kader voor nieuwe erkenningen

Sinds het arrest van 5 april 2022 van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, is het duidelijk dat de administratieve erkenningsprocedure die vandaag de dag door de federale overheid (in casu de minister van Justitie) wordt gehanteerd om levensbeschouwingen te erkennen, ernstige tekortkomingen vertoont die een verregaande willekeur toelaten.

De erkenning van het Boeddhisme als niet-confessionele levensbeschouwing lijkt nabij en recent werd ook reeds een aanzet gegeven tot het opstarten van de erkenningsprocedure voor het Hindoeïsme via het toekennen van een subsidie voor het Hindoe Forum als representatief orgaan. Ook andere al dan niet kleinere levensbeschouwingen roeren zich.

Vooraleer over te gaan tot eventuele nieuwe erkenningen moet er echter hoe dan ook eerst werk worden gemaakt van een duidelijke en solide juridische basis.

deMens.nu vraagt:

- Een allesomvattende en objectief wetenschappelijk onderbouwde studie vooraleer er binnen de (deel-)bevoegdheden wijzigingen worden aangebracht aan het financieringskader van de levensbeschouwingen;
- De nood aan een duidelijk wettelijk kader alvorens over te gaan tot nieuwe erkenningen;

Een blik op en in de toekomst.

Niemand heeft een glazen bol, maar dat er niet enkel binnen de eigen landsgrenzen maar ook op Europees niveau én op wereldschaal tal van uitdagingen liggen te wachten, mag duidelijk zijn. Denk maar aan het milieu en de klimaatverandering, de energieproblemen en -transitie, de impact van nieuwe technologieën zoals bijvoorbeeld AI

Vaak zullen die 'nieuwe' ontwikkelingen en problemen ook op internationaal vlak een aanzet tot oplossingen vergen, al dan niet met een lokale vertaling in eigen wetgeving.

Cruciaal daarbij is dat er steeds fundamentele aandacht moet worden geschonken aan het vrij wetenschappelijk onderzoek en het inpassen van nieuwe technologieën en ontwikkelingen binnen een ethisch kader.

Maar er zijn niet enkel nieuwe evoluties die ons vooruit stuwten. Helaas merken we dat wat vanuit de vrijzinnig humanistische gemeenschap werd gerealiseerd, opnieuw en steeds vaker onder druk komt te staan. Het vrijwaren van een aantal fundamentele rechten is aan de orde. Niet in het minst het recht om te zijn wie je bent, het vrije denken en het zelfbeschikkingsrecht.

Vrij onderzoek als fundament

Vrij wetenschappelijk onderzoek is één van de kernwaarden waarop het vrijzinnig humanisme is gebaseerd. Eerst zien en dan geloven, is het motto. Dankzij wetenschap is de kennis over onszelf en de wereld waarin we leven spectaculair toegenomen.

Ook in actuele of toekomstige dossiers moeten beslissingen genomen worden op basis van vrij onderzoek en kritische argumenten. Op basis van feitelijke kennis, ervaringen en rationele argumenten.

De klok niet terugdraaien

Gelijkheid betekent in de eerste plaats dat iedereen de vrijheid heeft om anders te zijn. Dat is een grondslag van het vrijzinnig humanisme. Zonder de vrijheid zelf je leven in te richten, is er geen intrinsieke motivatie om aan de samenleving deel te nemen. Meer nog, de afwezigheid van die vrijheid laat ruimte voor discriminatie. De vrijheid je eigen weg te zoeken, begint bij de vrijheid van denken.

En laat dat nu in sommige, ook Europese landen, steeds vaker onder druk komen te staan. De redelijkheid lijkt daarbij soms ver zoek. Extreme en fundamentalistische bewegingen lijken de wind in de zeilen te hebben en twijfelen er niet aan om zonder schroom verworven rechten terug te schroeven.

Denk bijvoorbeeld ook aan het uithollen van de onafhankelijkheid van de persvrijheid, het terugschroeven van de wetgevende of rechterlijke macht of het invoeren van discriminerende wetten tegen bepaalde groepen zoals vrouwen, minderheden of de LGBTQIA+-gemeenschap.

Ons land is een voorbeeld voor de rest van de wereld inzake respect en rechten voor vrouwen, minderheden en de LGBTQIA+-gemeenschap. Dat is niet vanzelf gebeurd. Proactief opkomen voor het principe van gelijkheid, aandacht voor genderdiversiteit en het verbod op discriminatie op basis van genderidentiteit zijn enkele voorbeelden van pionierswerk.

Iedereen in de samenleving is mee verantwoordelijk voor de bescherming van deze rechten. De vrijheid om jezelf te zijn, is niet vanzelfsprekend. Ze moet constant verdedigd en afgedwongen worden.

Niemand heeft een glazen bol, maar dat er niet enkel binnen de eigen landsgrenzen maar ook op Europees niveau én op wereldschaal tal van uitdagingen liggen te wachten, mag duidelijk zijn. Denk maar aan het milieu en de klimaatverandering, de energieproblemen en -transitie, de impact van nieuwe technologieën zoals bijvoorbeeld AI ...

Vaak zullen die 'nieuwe' ontwikkelingen en problemen ook op internationaal vlak een aanzet tot oplossingen vergen, al dan niet met een lokale vertaling in eigen wetgeving.

Cruciaal daarbij is dat er steeds fundamentele aandacht moet worden geschonken aan het vrij wetenschappelijk onderzoek en het inpassen van nieuwe technologieën en ontwikkelingen binnen een ethisch kader.

Maar er zijn niet enkel nieuwe evoluties die ons vooruit stuwten. Helaas merken we dat wat vanuit de vrijzinnig humanistische gemeenschap als verworven werd beschouwd, opnieuw en steeds vaker onder druk komt te staan. Het vrijwaren van een aantal fundamentele rechten is aan de orde. Niet in het minst het recht om te zijn wie je bent.

De klimaatproblematiek

Het vrijzinnig humanisme heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het bewustwordingsproces inzake milieu en klimaatproblematiek. We delen onze planeet immers ook met anderen. Voor deMens.nu is er alvast geen twijfel mogelijk dat 'de ander' ook toekomstige generaties en andere soorten omhelst.

We moeten dan ook zorg blijven dragen voor onze planeet die door menselijke activiteit veranderingen ondergaat op het vlak van klimaat en waarvan de natuurlijke grondstoffen aan een snel tempo worden verbruikt. De vraag is niet of we pessimistisch of optimistisch tegen het klimaatprobleem moeten aankijken. De vraag is welke keuze wij hier en nu maken: om gelaten te blijven toekijken? Of om dit samen daadkrachtig aan te pakken en te tonen dat wij als soort echt in staat zijn om vooruitgang duurzaam te maken?

Artificiële intelligentie en nieuwe technologieën

Technologie weegt steeds zwaarder door in ons leven en zal deel uitmaken van veel antwoorden die we op maatschappelijke uitdagingen formuleren. En hoewel nieuwe technologische ontwikkelingen, robotica en artificiële intelligentie mens en natuur kunnen helpen, genereren zij ook vaak angst, omdat het dreigt ons te overmeesteren. Meteen ontstaat dan ook een nieuwe uitdaging. Technologische evolutie is immers niet neutraal. Hoe koppelen we nieuwe ontwikkelingen aan vrijzinnig humanistische waarden, menselijke waardigheid en mensenrechten? Vrij denken en vrije expressie, de wereld beleven, bewustzijn en zelfbewustzijn, menselijk contact, genegenheid ... Al deze dingen maakt ons tot wie we zijn: mensen. Machines, ook zelflerende en zogenaamd intelligente, hebben die vaardigheden niet, en zullen ze wellicht nooit hebben, wel gedragingen die er sterk op lijken.

Een op humanistische principes geënt ethisch kader dat de evolutie in dit domein begeleidt is alvast cruciaal. Ethische en sociale wetenschappen dienen dan ook een vooraanstaande plaats te krijgen in nieuwe ontwikkelingen zoals artificiële intelligentie, genetica en nanotechnologie ...

deMens.nu vraagt:

- Dat het vrij wetenschappelijk onderzoek hét fundament vormt voor alle toekomstige beleidsbeslissingen ;
- Dat er onder geen beding een uitholling plaatsvindt van de verworvenheden inzake gelijkheid van vrouwen, minderheden, LGBTQIA+-gemeenschap;
- Blijvende aandacht en daadkrachtige beslissingen om onze planeet voor de toekomstige generaties te vrijwaren en het hoofd te bieden aan huidige milieu- en klimaatproblemen;
- Een ethisch kader om een antwoord te bieden op de menselijke en maatschappelijke uitdagingen die nieuwe technologieën met zich meebrengen;

Ter goedkeuring van de algemene vergadering 23/03/2024

Meer weten?

deMens.nu / Unie Vrijzinnige Verenigingen vzw.
Brand Whitlocklaan 87/9
1200 Sint-Lambrechts-Woluwe
03 735 92 81